

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trestný čin podvodu a nezbytná opatrnost poškozeného

Trestný čin podvodu je jedním z nejrozšířenějších majetkových trestných činů. Nezřídka se stává, že k jednání naplňujícímu znaky podvodu dojde v rámci soukromoprávního vztahu. Typicky se jedná o situaci, kdy jeden z účastníků tohoto vztahu poskytne druhému peněžní prostředky, aniž by pak následně obdržel adekvátní protiplnění, případně mu nejsou peněžní prostředky vráceny zpět. Zde je na místě zohlednit nejen jednání možného pachatele, ale také jednání poškozeného.

Nejprve krátký exkurz do teorie: V souladu s ustanovením § 209 odst. 1 trestního zákoníku se trestného činu podvodu dopustí ten, kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou[1]. Objektivní stránka trestného činu podvodu tedy spočívá v tom, že pachatel poškozeného uvede v omyl, jeho omylu využije nebo mu zamlčí podstatné skutečnosti, v důsledku čehož tato osoba provede majetkovou dispozici a tím vznikne škoda nikoli nepatrná na cizím majetku a dojde k obohacení pachatele nebo jiné osoby[2].

Teoretické vymezení objektivní stránky trestného činu podvodu je tedy na první pohled jasné. Pro vyvození trestní odpovědnosti pachatele je však stěžejní též v praxi často opomíjená otázka, do jaké míry k obohacení pachatele „přispěl“ samotný poškozený.

Nejvyšší soud v této souvislosti v **usnesení sp. zn. 7 Tdo 486/2010**[3] uzavřel, že pokud jde o soukromoprávní vztah, „je třeba trvat na tom, aby na ochranu svých majetkových zájmů primárně dbali především samotní účastníci takového vztahu. Od nich je nutno požadovat, aby postupovali obezřetně a aby dodržovali alespoň elementární zásady opatrnosti, zvláště když pro to jsou snadno dosažitelné prostředky.“ V tehdy posuzované věci šlo o situaci, kdy obviněný převzal od poškozených postupně částku 1.000.000,- Kč jako zálohu na koupi rodinného domu s pozemky, aniž by jim sdělil, že tyto nemovitosti jsou zatíženy právy třetích osob. Ve smlouvě o smlouvě budoucí kupní pak obviněný výslovně prohlásil, že na nemovitostech nevážnou žádná věcná břemena, dluhy, zástavní právo ani jiné povinnosti, přestože mu bylo známo, že na nemovitostech vážnou zástavní práva tří jiných subjektů. Poté, co poškození po tomto zjištění od smlouvy odstoupili a domáhali se vrácení zálohy, jim tuto zálohu nevrátil. Z takto předestřené skutkového stavu by bylo možné jistě dojít k jednoznačnému závěru o vině obviněného. Zaměříme-li se však blíže na jednání poškozených, zjistíme, že tito zaplatili zálohu, aniž by se jakkoliv zajímali o právní vztahy týkající se předmětných nemovitostí, kdy před složením zálohy se ani neopatřili výpis z katastru nemovitostí. Nejvyšší soud tedy dovoláním napadená rozhodnutí zrušil s následujícím odůvodněním: „Posuzovaný případ nelze hodnotit jinak než tak, že poškození jako účastníci soukromoprávního vztahu evidentně nedbali ani v minimální míře na odpovídající ochranu svých práv a majetkových zájmů, svou vlastní liknavostí si neopatřili snadno dostupné informace významné pro rozhodnutí týkající se nákupu nemovitostí a sami se tak vystavili riziku vyplývajícímu z uskutečňované transakce. I když postup obviněného byl nekorektní, je jeho trestní postih jako druhé strany posuzované transakce evidentní kriminalizací soukromoprávního vztahu. Z hlediska principů, na nichž je založen demokratický právní stát, je nepřijatelné, aby trestním postihem jednoho účastníka soukromoprávního vztahu byla nahrazována nezbytná míra opatrnosti druhého účastníka při ochraně vlastních práv a majetkových zájmů. Nejvyšší soud nemíní zpochybňovat či bagatelizovat obtížnost postavení poškozených nebo dokonce

schvalovat postup obviněného, avšak musí trvat na tom, že trestním postihem není možné nahrazovat instituty jiných právních odvětví určené k ochraně majetkových práv a zájmů.“

Ke stejným závěrům došel Nejvyšší soud o tři roky později v **usnesení sp. zn. 11 Tdo 1121/2012**[\[4\]](#). V dané věci pro změnu Česká spořitelna poskytovala obviněnému předšválené úvěry v souhrnné výši 900.000,- Kč, přičemž při jejich nabídce vycházela jenom ze svých znalostí o obviněném a žádné dodatečné informace k jeho finanční situaci nevyžadovala ani si tyto informace žádným jiným způsobem nezjišťovala.

Do třetice se Nejvyšší soud otázkou dodržení nezbytné míry opatrnosti ze strany poškozeného zabýval v **usnesení sp. zn. 4 Tdo 85/2017**[\[5\]](#), kdy zdůraznil, že „za nedodržení nezbytné míry opatrnosti je třeba považovat takovou situaci, kdy osoba půjčující peníze při poskytování půjčky neprojeví žádnou alespoň minimální obezřetnost, tedy nezjistí si či nemá o osobě, které peníze půjčuje, o jeho finanční situaci alespoň minimální údaje, kdy ovšem po poškozených nelze žádat absolutní obezřetnost, neboť tento požadavek by znamenal, že by se účastníci smluvních vztahů podle občanského zákoníku nemohli nikdy stát obětí trestného činu podvodu, popř. zpronevěry. Pokud se jedná o nesplnění podmínky minimální obezřetnosti může se jednat např. o situaci, kdy osoba půjčuje větší finanční hotovost úplně cizí osobě, o které nic bližšího neví, nezjistí si o ní alespoň základní informace týkající se jeho stavu, postavení a finanční situace, nezajímá se o důvod půjčky a možnosti její úhrady, kdy lze připustit, že co se bude myslet větší finanční hotovostí je závislé i na majetkové situaci osoby poskytující půjčku. Obecně ovšem platí, že čím bude předmětem půjčky větší částka, tím vyšší míru obezřetnosti by měla osoba, která si peníze půjčuje projevit.“

S ohledem na citované judikatorní závěry lze tedy shrnout, že dodržení či nedodržení nezbytné míry ze strany poškozeného v soukromoprávním vztahu je důležitým východiskem pro vyvození případné trestní odpovědnosti pachatele u trestného činu podvodu. Z hlediska obhajoby obviněného se pak může jednat o klíčový aspekt, který by rozhodně neměl být podceňován.

Mgr. Jan Sekret

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946
Fax: +420 224 941 940
e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] § 209 odst. 1 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník

[2] ŠÁMAL, Pavel. § 209 [Podvod]. In: ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 2049.

[3] usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. 7 Tdo 486/2010, dostupné na www.nsoud.cz

[4] usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 11 Tdo 1121/2012, dostupné na www.nsoud.cz

[5] usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2017, sp. zn. 4 Tdo 85/2017, dostupné na www.nsoud.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)